

”Vi vill helt enkelt träffas och ha kul”

- Civilsamhällets integrationsarbete för unga i Lindesberg

”We just want to meet and have fun”

- Civil society’s integration work for young people in Lindesberg

Rebecka Wikström

Institutionen för stad och land
Kandidatarbete • 15 hp
Agronomprogrammet – landsbygdsutveckling
Uppsala 2016

”Vi vill helt enkelt träffas och ha kul”

- Civilsamhällets integrationsarbete för unga i Lindesberg

”We just want to meet and have fun”

- Civil society's integration work for young people in Lindesberg

Rebecka Wikström

Handledare: Arvid Stiernström, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Biträdande handledare: Kjell Hansen, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Examinator: Yvonne Gunnarsdotter, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå, G2F

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0523

Program/Utbildning: Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Publiceringsår: 2016

Omslagsbild: Väggmålning i Lindesberg, foto av Rebecka Wikström

Nyckelord: *Civilsamhället, mötesplats, integration, ungdomar, tillit, kollektiv handling, landsbygdsutveckling, Lindesberg*

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Sammanfattning

Sverige har under de senaste åren tagit emot många asylsökande. En stor del av dem blir placerade i landsbygdskommuner där det är lättare att hitta boende. När asyltiden har passerat är det vissa som får uppehållstillstånd, och för dessa väntar en integrationsprocess som civilsamhället till stor del tar ansvar för. Civilsamhället har ansvar för flera dimensioner av integration. I denna studie kommer framförallt den sociala integrationen att lyftas genom intervjuer med deltagare i några av civilsamhällets verksamheter. Huvudfrågorna är: Vilken funktion har civilsamhället i skapandet av mötesplatser för integration? Hur får man tillgång till dessa? Vilken roll har mötesplatserna? Denna studie återger och lyfter den berättelse som de intervjuade har delgivit. Med hjälp av teoretiska begrepp och observationer har en djupdykning varit möjlig. Studien är avgränsad till integration mellan ungdomar inom fem olika ideella verksamheter i tätorten Lindesberg. Teoretiska begrepp som använts är kollektivt handlande, kollektiv identitet, social tillit och överbyggande/sammanbindande socialt kapital. I Lindesberg är engagemanget från civilsamhällets sida omfattande. Det finns många organiserade mötesplatser där ungdomar kan träffas. Dessa platser behövs för att kollektivet ska kunna handla tillsammans och skapa trygghet. Att få tillgång till dem är dock inte alltid självklart vilket beror på ett antal komponenter. På mötesplatserna finns tillit mellan deltagarna som i sin tur sprids till resten av lokalsamhället.

Nyckelord: *Civilsamhället, mötesplats, integration, ungdomar, tillit, kollektiv handling, landsbygdsutveckling, Lindesberg*

Abstract

In recent years Sweden has received a large number of refugees seeking asylum. A large part of them have been located to rural communities where it is easier to find accommodation. In the event of asylum seekers getting residence permits, they will have to be integrated in the society. The local civil society takes on a large responsibility for this process. The responsibility of the civil society to integrate people has many dimensions; in this study the focus is on social integration. The study is made through interviews with participants in some of the civil society activities. The main questions are: What is the function of civil society in the creation of venues for integration? How do you get access to them? And which roles do these venues play? It is a study that reflects and highlights the story that the interviewees have communicated. With the help of theoretical concepts and observations it has been possible to go under the surface. The study is limited to the inclusion of young people in five different non-profit activities in the rural area Lindesberg. Theoretical concepts used are collective action, collective identity, social trust and bridging/bonding social capital.

Key words: Civil society, integration, youth, trust, collective action, rural development, Lindesberg.

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	6
	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	7
2	PRESENTATION AV FÄLTET	8
	CIVILSAMHÄLLET OCH INTEGRATION	8
	LINDESBERG OCH IDEELLA VERKSAMHETER	9
3	TILLVÄGAGÅNGSÄTT	12
	METOD	12
	TEORETISERING	13
4	CIVILSAMHÄLLET'S MÖTESPLATSER.....	16
	ORGANISERADE MÖTESPLATSER FÖR INTEGRATION	16
	TILLGÄNGLIGHET	19
5	MÖTESPLATSENS ROLL.....	23
	TILLIT I DEN IDEELLA SEKTORN	23
	TILLIT FÖR INTEGRATION, MEN HUR?	28
6	SLUTORD.....	32
	REFERENSER	34

1 Inledning

Jag sitter utanför den nybyggda arenan. Barn, ungdomar och vuxna går in och ut. Många har slutat skolan och drar sig i grupper inåt stan. Några ungdomar kör runt med epatraktorer på parkeringsplatsen, några skejtar i rampen mitt emot. Måsarna skriar allt vad de kan och solen blänker i sjöns vatten. En helt vanlig eftermiddag i Lindesberg.

När jag senare fortsätter in mot stan går jag över en liten bro och kommer till ett torg som omges av bibliotek, café, apotek och matvaruaffärer. Där hänger lite olika grupper och stämningen är god, det är ju fint väder och alla är tillbaka efter påsklovet! Tydligt är att statistiken stämmer, Lindesberg har tagit emot många asylsökande, vilket märks på de offentliga platserna (SVT 2015). Många språk talas på gatorna, det finns två orientaliska affärer och på gymnasieskolan har nya introduktionsklasser startats. Personer jag pratar med under mina två veckor i fält uttrycker att det finns många som arbetar för en positiv samhällsutveckling på orten genom olika initiativ. Men de säger också att det finns folk som inte är vänligt inställda till att Lindesberg tagit emot flyktingar. De finns helt klart en klyvning på orten. Samtidigt talas det i den svenska debatten om hur integration är viktigt för att förhindra utanförskap, extremism och främlingsfientlighet. Särskilt eftersom Sverige tagit emot fler asylsökande än vanligt det senaste året. Därför är det väsentligt att undersöka hur integration går till, framförallt bland unga eftersom de kommer bygga framtidens samhälle.

Enligt mina informanter är det lättare för ungdomar att komma in i sociala nätverk än för vuxna. De lär sig språket snabbare och skaffar sig ett socialt sammanhang genom skolan. Samtidigt står de inför en speciell utmaning, att vara ung och staplande i livet och att behöva byta miljö på ett så extremt sätt.

Varje plats och sammanhang har olika förutsättningar att arbeta med integration. På en mindre ort finns stora möjligheter enligt en ungdom jag pratar med i Lindeskolan

”Ja om man kommer till ett nytt land är det bättre att komma till ett så litet ställe, för att om man hamnar i en stor stad vet man inte var man ska börja... men här hjälper alla varandra. Jag tror det är bättre i början. Men inte hela livet, jag skulle inte vilja stanna här hela tiden.” (Tonya, elev i introduktionsprogrammet)

Det stora engagemanget från civilsamhällets sida och den omfattande mottagningen av flyktingar inspirerade mig att göra min undersökning i Lindesberg.

Syfte och frågeställning

Med denna studie vill jag beskriva hur civilsamhället i Lindesberg arbetar med integration av ungdomar från Lindesberg och ungdomar som immigrerat till Sverige. För att precisera har jag tre frågor:

- Vilken funktion har civilsamhället i skapandet av mötesplatser för integration?
- Hur får man tillgång till dessa mötesplatser?
- Vad har de olika mötesplatserna för roll?

2 Presentation av fältet

Civilsamhället och integration

Syfte och frågeställning i detta arbete belyser två centrala begreppsområden som spelar en viktig roll i min förståelse av fältet. Dessa är civilsamhället och integration, områden som jag här kort vill redogöra för.

Civilsamhället

Det är ideellt engagemang i olika nätverk och organisationer som bygger upp det vi kallar civilsamhället. Begreppet rymmer en stor mångfald av verksamheter; fackföreningar, trossamfund, föreningar, Kooperationer, och andra ideella nätverk (Harding 2012:17ff).

“Detta civilsamhälle kan beskrivas som de organisationer och sociala sammanhang som gör det möjligt för dem som lever i ett samhälle att föra en öppen diskussion kring gemensamma angelägenheter, känna gemenskap och arbeta med att genomföra olika idéer utanför statens och marknadens kontroll, men också utanför den snäva familjesfären” (Harding 2012:21).

Under 2009 deltog 48 procent av befolkningen i frivilligt arbete. De flesta verksamheterna är små, ca 40 procent av ideella föreningar har 1-100 medlemmar. Många av dem är lokalt baserade, ungefär 68 procent beskriver sig som lokala eller kommunala (RiR 2014:3).

Civilsamhället i dagens Sverige kan ses fylla fem olika funktioner: 1) röstbärare, 2) service- producent, 3) gemenskap, 4) demokratiskola, 5) motvikt till staten och näringslivet (Harding 2012:25f). Dessa är idealtyper och stämmer inte alltid överens med verkligheten. I min empiri har jag kunnat urskilja två av dem: skapandet av gemenskap och demokratiskola.

Integration

Integration kan ha olika synonymer beroende på vem som använder begreppet; sammanfogning, jämlikhet, blandning, rättvisa, interaktion, anpassning etc. Ett sociologiskt kriterium är deltagande och delaktighet. Det teoretiska begreppet innefattar inte bara etnisk integration, utan även exempelvis integration av ålder och kön. Idag används begreppet i vardagligt tal mest när det handlar om hur utlandsfödda kan integreras in i svenska samhället (Forssell & Ingemarson 2008). I denna uppsats kommer integration användas för att förklara möten mellan svenskfödda och nysvenskar och vad det skapar.

Integration har en speciell historia i Sverige och skiljer sig från de flesta länder. Det har funnits en diskussion om huruvida överbyggande eller sammanbindande socialt kapital är mest effektivt ur ett integrationsperspektiv (se kapitel 3 teoridelen). Diskursen om hur integration i Sverige ska se ut har förändrats från när det blev en politisk fråga på 1960-talet tills nu. Innan hade assimilering setts som en självklarhet, att immigranter helt ska anamma den svenska kulturen och frånga sin egna, men på 60-talet började detta ifrågasättas (Westin 2004). Det ansågs vara viktigt att stötta nysvenskar med att bevara sin kultur och mycket stöd gavs till bland annat etniska föreningar och hemspråk. På 80-talet blev det mer fokus på att den ideella sektorn skulle fungera som en överbyggande faktor och sammankoppla nysvenskar med svenskfödda för att på så sätt skapa integration (Boveri 2014). Det är dock viktigt att inte blunda för strukturella hinder i samhället som försvårar för minoriteter att integreras. Det handlar om segregation av boende, skolor och arbetsmarknaden. Även diskriminering i rättsväsendet och dålig representativitet i politiken (Westin 2004). Allt detta pekar mot ett problemförhållande som måste hanteras politiskt såväl som i privata möten mellan samhällsmedborgare.

Lindesberg och ideella verksamheter

Lindesberg är en tätort i Bergslagen med ca 9000 invånare och centralort i kommunen med samma namn. Det ligger ungefär 40 km från Örebro och bra kollektiva förbindelser finns i form av tåg och buss (Lindesbergs kommun 2016a). Många pendlar till Örebro från Lindesberg, men även omvänd pendling är vanligt. Eftersom Lindesberg har en stor gymnasieskola och ett stort sjukhus finns det mycket arbetstillfällen. Gymnasieskolan har en mängd olika programinriktningar och rymmer ca 600 elever (Lindesbergs kommun 2016b). Det med flest elever är nu introduktionsprogrammet för nysvenskar.

Tätorten har en stor arena som är relativt nybyggd, där det finns bra handbollsplaner men även plats för volleyboll, judo och gymnastik. Flera ungdomar kommer till Lindesberg från närliggande mindre orter för att träna de olika sporterna. Lindesberg har ett handbollslag i herrallsvenskan som det går bra för, lika så för volleyboll lagen. Den ideella sektorn i Lindesberg är aktiv med allt från sport till sångkörers. Jag har valt att undersöka några verksamheter som alla fyller olika funktioner och täcker många intressen. Två av verksamheterna riktar sig direkt till nysvenskar: Röda korsets tjejkafé och Afrika kulturcentrum. De andra har kärnverksamheter med andra fokus men försöker arbeta med att få in nysvenskar i gruppen.

LIF Lindesberg

Handbollsföreningen LIF Lindesberg har ungdomar i alla åldrar i sin verksamhet och jag fick ofta höra att ”Alla i Lindesberg spelar handboll”. Jag har intervjuat två personer därifrån. Anton, 21 år, som är en av få anställda och ansvarig för ungdomsverksamheten i hela föreningen. Richard som är 15 år spelar i ett av föreningens lag. Han kom till Sverige med sin familj för 10 år sedan och har spelat handboll i föreningen de senaste 7 åren.

JK Bergslagstrollen

JK Bergslagstrollen är en rätt nystartad förening som utövar jugger, en ny sport i Sverige. Det är en blandning mellan fäktning och rugby där man försöker få tag i det boll-liknande föremålet och göra mål innan det andra laget. För att skydda sig fäktar man med olika vapen även kallade poponer, som är helt ofarliga. Det finns etablerade lag i hela Europa och i Sverige växer intresset. Inspirationen till sporten kommer från filmen *Blod of heroes* där de spelar jugger. Jag har intervjuat de två ideella tränarna Karl och Sebastian som båda var engagerade i att starta upp jugger i Lindesberg. Jag har även intervjuat 18-åriga Joel som spelar jugger i laget och kom till Sverige för 10 år sedan.

Röda korsets tjejkafé

Röda korset anordnar träffar för unga tjejer i lokalen bakom secondhandaffären på tisdagar där de sticker, pysslar, läser läxor och fikar tillsammans. Mellan 14:30-17:00 är det öppet att komma och gå för tjejer mellan 16-20 år. De flesta volontärerna är pensionärer som sedan länge är bosatta i Lindesberg medan alla tjejer är nysvenskar och har bott i Lindesberg varierande antal år. Jag har intervjuat Ann-Marie som är en av volontärerna som var med och startade kaféet 2007. Redan från början samarbetade de med gymnasieskolan och alla tjejer på introduktionsprogrammet får info om träffarna. Sedan star-

ten har antalet ungdomar som kommer dit bara ökat och nu för tiden brukar det vara runt 20 stycken.

Afrika kulturcenter

Afrika kulturcenter är en förening som riktar sig till framförallt somalier och arbetar med alla åldrar. De ordnar olika aktiviteter för att sysselsätta unga, både på sommaren och vintern. På sommaren är det lättare för då håller de ofta till utomhus och spelar fotboll, anordnar fotbollsturneringar, simmar, grillar m.m. När det är kallare ute brukar de hyra olika lokaler beroende på aktivitet. Föreningen har alltid tillträde till en lokal som ligger i mitten av det bostadsområdet med flest nysvenskar i Lindesberg. Dit kan alla muslimer komma och be, eftersom det inte finns någon moské. De brukar även ha matlagningstillfällen och läsläsning. Jag har intervjuat en kvinna, Fahdi, som arbetat med verksamheten.

Kristinakyrkans ungdomsträffar, Underground

Kristinakyrkan har en församling som arbetar med ungdomar, språkkafé och fredagsaktiviteter. Underground är en ordnad träff på fredagar mellan 19-23 dit ungdomar som är med i församlingen kan komma. Där sjunger, spelar och pysslar de tillsammans med några volontärer. Jag har intervjuat Sanda-Moe, som är 18 år och engagerad i församlingen och leder en scoutgrupp med barn. Hon kom till Lindesberg som kvotflykting för 10 år sedan.

3 Tillvägagångsätt

Metod

Jag var i Lindesberg under två veckor för att få en känsla för platsen. Mitt fältarbete baseras framförallt på intervjuer och observationer därifrån. Jag har intervjuat åtta personer från fem olika ideella organisationer, samt en ungdom i skolan som inte är aktiv i någon verksamhet för att bredda perspektivet. Eftersom jag ville förstå hur informanterna upplever de olika ideella mötesplatserna och höra deras berättelser har mina intervjuer till stor del varit öppna samtal med viss struktur (Kvale & Brinkmann 2014:62f). Under intervjuerna har jag haft en lista på frågor som jag stämt av mot i slutet för att se att jag inte glömt något (Fägerborg 2011).

Mina informanter har jag hittat genom att först kontakta vissa nyckelpersoner och genom dem fått kontakt med fler (Teorell & Svensson 2007:84ff). Nyckelpersonerna var oftast vuxna som hjälpte mig att söka upp ungdomar när jag väl var på plats. Generellt har intervjuerna med ungdomarna varit kortare, eftersom de har givit mer kortfattade svar.

Namnen på samtliga av mina informanter har jag bytt ut för att de inte ska behöva bli påverkade av vad som skrivs i uppsatsen. Dock har jag valt att skriva ut de ideella organisationernas namn vilket gör att några av informanterna som är förknippade med verksamheten inte är anonyma (jfr Pripp 2011), vilket de har godkänt. Eftersom några av informanterna är under 18 år har jag varit extra noggrann med att dölja deras identiteter men jag har inte kontaktat deras målsmän för tillåtelse. Det är en övervägning man får göra från fall till fall och eftersom den här studien inte intresserar sig för ungdomarna på ett personlig plan utan bara utifrån deras medverkan i föreningslivet, har jag inte funnit det nödvändigt.

Under de två veckorna i Lindesberg har jag gjort flera observationer. Genom att cykla runt i stan, sitta på en parkbänk, stå utanför biblioteket och vara på caféer har jag fått en känsla för platsen och var människor rör sig. För att få förståelse för de mötesplatser som jag undersökt har jag deltagit i aktiviteter (Öhlander 2011). Under en eftermiddag var jag på tjejkaféet och pratade med ungdomarna och volontärerna. Med tjejerna blev det mest samtal som inte spelades in eftersom de flesta var misstänksamma till att bli intervjuade. Jag var även med på en jaggerträning, handbollsträning, ungdomsträffen i Kristinakyrkan och en gudstjänst. Jag valde just de här fem ideella verksamheterna för att de representerar många olika delar av civilsamhället och därmed ger ett brett perspektiv.

Undersökningen utgår från en hermeneutisk förståelse av materialet, vilket innebär att forskaren inte tror sig veta den enda sanningen utan är medveten om sin egen förförståelse och svårigheten med att vara helt objektiv (Teorell & Svensson 2007:25f). För att ändå uppnå tillförlitlighet och generaliserbarhet har jag försökt hålla mig till min frågeställning, använda och definiera begreppen väl och förankra min analys i fältmaterialet (jfr Teorell & Svensson 2007). Förförståelsen har varit viktig att definiera och vara medveten om, särskilt eftersom jag själv nyligen varit en del av den ungdomskultur jag mött. Genom att låta en vän som inte är uppvuxen i Sverige läsa och diskutera mitt material, har jag kunnat synliggöra min egen förförståelse för mig själv. Därmed har det blivit möjligt för mig att hålla en viss distans till mina tidigare erfarenheter och låtit dessa bidra till min analys.

Teoretisering

För en större förståelse av det material jag samlat in under fältarbetet har jag använt mig av tre teoretiska begrepp som alla påverkar och är beroende av varandra. De har synliggjort intressanta vinklar i materialet och möjliggjort en anknytning till generella företeelser.

Kollektiv handling

Kollektivt handlande kan ses som en process där människor tillsammans skapar mening, kommunicerar, förhandlar och fattar beslut. För att kollektivet ska kunna skapas och agera tillsammans krävs gemensamma *mål*, *medel* och *miljö*. I civilsamhällets ideella verksamheter sätter gruppen upp gemensamma mål för handling, de skapar medel att använda och miljö i vilken handlingen försiggår. I den gemensamma miljön kan handlingen bli relevant. Inom den agerar man tillsammans för att uppnå vissa mål, som att spela

handboll eller skapa en gemenskap. Genom vissa gemensamma medel, som tränare och en boll blir det möjligt att utföra det gemensamma intresset (jfr Melucci 1989). På en gemensam plats där ett gemensamt intresse praktiseras uppstår det kollektiva, där kan tillit träda fram och ett "vi" skapas, även kallat den kollektiva identiteten (Melucci 1996 kap.4). För personer nya på en ort kan det vara väsentligt att vara del av ett kollektiv och därigenom först bygga upp tillit i gruppen och sedan till resten av lokalsamhället.

Tillit och socialt kapital

Socialt kapital har tolkats på många olika sätt, men grunden är att det inte är beständigt utan hela tiden måste upprätthållas genom social interaktion. Ett nätverk av relationer där det förekommer hög tillit kan sägas ha högt socialt kapital om banden mellan människorna underlättar organisering, ekonomiska och sociala investeringar (se t.ex. Rothstein 2011, Putnam 2000; 2002).

En studie gjord av Robert Putnam et al. (1996) visar hur olika frivilliga organisationer och nätverk kan bidra till en bra fungerande demokrati. Enligt den utgångspunkten byggs tillit upp genom interaktion mellan människor och folk kan därmed samarbeta bättre eftersom de litar på varandra. Bo Rothstein (2003) kritiserar detta genom att argumentera för att framväxten av socialt kapital även är beroende av en väl fungerande politik och starka institutioner. Dessa arenor kan bli garantier för att medborgare kan lita både på samhället i stort och på varandra. Egentligen behöver de två utgångspunkterna inte stå mot varandra. En hög tillit till offentliga institutioner gör att samarbetet blir bättre mellan individ och stat. Dessa institutioner i sin tur möjliggör att arenor för möten kan hållas öppna (Trägårdh et al. 2013:28ff).

Tillit utgör kärnan för det sociala kapitalet. För att upprätthålla det sociala kapitalet mellan människor krävs att man litar på varandra. Tillit kan i sin tur bildas inom en kollektiv identitet (ibid.). Civilsamhällets mötesplatser utgör miljöer där det blir möjligt för människor att forma just sådana kollektiva identiteter. Därför kan dessa ha en viktig funktion för nysvenskar att bygga på det sociala kapitalet och känna delaktighet i samhället.

Överbryggande och sammanbindande socialt kapital

Putnam gör en viktig särskiljning mellan två olika karaktärer av socialt kapital – det överbryggande och det sammanbindande.

Det sammanbindande sociala kapitalet är något som skapas inom en grupp genom lojalitet, förtroende och samhörighetskänsla. Det handlar då om en specifik grupp och inte hela samhället. Det överbryggande sociala kapitalet är det som binder samman de olika grupperna, ofta med ytligare kontakter (Putnam 2000:134ff). Många av civilsamhällets mötesplatser har båda dessa.

De bildar ett starkt kollektiv med sammanbindande socialt kapital men agerar samtidigt utåt mot andra grupper med öppenhet och samarbetsvilja. I gruppen med stark sammanbindning men utan isolation skapas tillit som kan sprida sig utanför gruppen. I en grupp med enbart sammanbindande socialt kapital bildas istället tillit inom gruppen som till stor del bygger på en obefintlig tillit till resten av samhället.

4 Civilsamhällets mötesplatser

Organiserade mötesplatser för integration

Kyrkan, Röda korset, handbollen, jugger och Afrika kulturcenter är fem olika nätverk uppbygga av civilsamhället som tillhandahåller mötesplatser. Arbetet inom verksamheterna bärs fram genom idéer, det är därför naturligt att alla har olika fokus. Några samlas runt ett intresse eller en gemensam tro andra för att träffas och umgås (jfr Wijkström & af Malmberg 2005). Gemensamt är att alla är mer eller mindre uppstyrda mötesplatser där plats och tid skapar ramen för mötet. Mötesplatserna som civilsamhället skapar fyller en viktig roll, att genom olika former av fritidsaktiviteter bygga upp ett socialt nätverk och gemenskap (jfr Putnam 2000). En studie gjord av Forssell och Ingemarson (2008) visar på att många uppfattar ideella verksamheter som viktiga för att det gynnar skapandet av sociala relationer och ger tillgång till annars heterogena sociala nätverk.

När jag frågat personer om spontana platser i Lindesberg att mötas på, framgår det att det finns en önskan om att det borde finnas fler. Av en informant med ursprung i ett annat land fick jag förklarat för mig att sociala interaktioner ofta sker på informella mötesplatser i hennes ursprungsland, som caféer och liknande. Därför har det varit mycket annorlunda för henne i det svenska samhället som istället har en lång tradition av föreningsliv, och där människor ofta har svårigheter att skapa möten under icke organiserade former (Berggren & Trägårdh 2006 kap.7). Det visar på hur viktig civilsamhällets roll är i Sverige för att skapa integration och vilka utmaningar som finns.

I Lindesberg fungerar exempelvis biblioteket och skolkaféet som informella mötesplatser där olika personer som i vanliga fall inte umgås kan träf-

fas. När jag var på dessa platser kunde jag se att det inte skedde så mycket interaktion mellan olika grupper, de höll sig i sina hörn. Enligt Putnams (1996;2000) studier på olika västerländska samhällen har det en betydelse om mötesplatserna är organiserade runt något som intresse, tro eller gemensamma mål. Då blir människor tvingade att interagera med varandra oavsett olika sociala barriärer och lär sig övervinna sociala fällor (ibid.). De ideella nätverken har därmed framförallt en funktion att sammanföra olika personer, som i vanliga fall kanske inte skulle träffas, under organiserade former (jfr Harding 2012). På dessa organiserade platser skapas ett kollektiv för att det finns en gemensam plats och gemensamma intressen. Det är på platsen som handlingen blir relevant och i det forum som bygger på liknande intressen skapas gemensamma mål och mening (jfr Melucci 1996). Därmed fungerar de ideella organisationerna som viktiga plattformar för kollektiv handling och aggregering av intressen.

En aktiv handling

Först och främst vill jag beskriva hur några av de ideella nätverken i Lindesberg aktivt handlar tillsammans för att engagera nysvenska ungdomar. Det framgår i tre av intervjuerna att det inte bara är en solidarisk handling utan också för att värva nya medlemmar så att verksamheten kan växa eller fortgå. Sanda-Moe berättar att kyrkan nästan är tom på gudstjänster när gruppen med karener¹ inte är där, särskilt tomt på ungdomar och barn. För Anton i handbollsföreningen är en av de viktigaste arbetsuppgifterna att rekrytera nya medlemmar. Han beskriver att det var därför han fick upp ögonen för vilken potential alla nysvenskar är. Jugger som är en nystartad sport behöver fler spelare och därför ser Karl och Sebastian det som viktigt att rekrytera nysvenskar för att sporten ska växa. Föreningar på landsbygdsorter med få bosatta har därmed större incitament att arbeta för att få in nysvenskar i verksamheterna. Forssell och Ingemarson (2008) lyfter upp en annan aspekt som underlättar integration på mindre orter. Bland annat eftersom ”alla känner alla” och lättare kan samverka och genom att ingen är anonym för den andre kan uppbyggandet av nätverk underlättas.

I verksamheterna har man handlat tillsammans utifrån en uppbyggd kollektiv identitet, men hur man har agerat skiljer sig åt mellan dem.

Kristinakyrkan tog emot gruppen av karener direkt när de kom till Lindesberg för ungefär 10 år sedan. Sanda-Moe berättar att de unga fick faddrar i församlingen som tog hand om dem, lärde dem svenska och stöttade på andra sätt. Den kontakten var viktig för att känna sig hemma på platsen. För

¹ Karener är ett folk i Burma som kommit till Sverige som kvotflyktingar och blivit utplacerade på olika orter, bland annat Lindesberg.

henne var det självklart att ansluta sig till kyrkan eftersom hon redan i flyktinglägret i Thailand engagerat sig i kristna sammanhang och har en stark tro. Församlingen har tillsammans byggt upp en bild av sig själva som mottagare och hjälpare, därigenom har den kollektiva identiteten gjort att de agerat solidariskt och att de fortsätter stötta nysvenskar i tider när detta behövs.

Liknande social mobilisering har skett i handbollsföreningen, om än lite senare. Anton berättar att de aktivt börjat arbeta med att få en större grupp människor att ansluta sig. De har för ett år sedan startat ”handboll för alla” där de vänder sig till grupper som inte varit så representerade i föreningen tidigare som till exempel nysvenskar, funktionshindrade och HBTQ-personer. De har genomfört olika aktiviteter, mest riktade till skolor. Varje år organiserar de något som heter *Disco boll night* där klasser från grundskolorna får tävla mot varandra i handboll och därefter gå på disco. På ett sådant event var det som Richard blev indragen i handbollen när han var runt 8 år.

”Det var en liten sån här skolturnering som anordnas för de mindre, jag var ju där och spelade på småplaner och så. Dagen efter sa dom som tränade...men kom på en träning vi vill att du ska lira, du är okej för att vara amatör. Och så kände jag...ja jag kan väl prova på!” (Richard, spelare i LIF Lindesberg)

Juggerföreningen har anordnat olika events för att sprida sporten. Sebastian och Karl berättar om ett provapå tillfälle de haft med jugger på sportlovet, dit både svenskfödda och nysvenskar kommit. De hade med sig poonger² och instruerade lite. Eftersom jugger är så nytt är det få som vet hur de ska spela och, därför börjar alla på samma nivå. På så vis får alla en chans menar Sebastian. I juggerföreningen har en kollektiv identitet format gruppen till att se sig själva som ett mycket öppet och tillåtande gäng, dit alla kan komma. Det har lett till att de vill ta ansvar för personer som nyligen kommit till Sverige och som därför kanske står utanför lokala, sociala nätverk.

Tjejkaféet i Lindesberg är ytterligare ett exempel på mobilisering runt en aktuell fråga, hur man på bästa sätt välkomnar nysvenskar och underlättar för dem genom att dela med sig av språk- och kulturkännedom. Det har hållit på i nästan 10 år och tack vare höstens många asylsökande har det anslutit sig fler volontärer som möjliggör för fler ungdomar att komma dit. Redan från start har de spridit information och bjudit in ungdomar genom skolan. Deras mål är tydligt: kollektivet ska handla för att delge ungdomarna svenska språket och kulturen samt öppna upp möjligheten för dem att träffas.

² De verktyg som används i sporten för att slå på varandra, det finns många olika som ska hanteras på olika sätt. Alla är mjuka på de delar som man slår med för att ingen ska skada sig.

Men hur blir det om det kollektiva handlandet inte leder till vad man har trott? Om de organiserade mötesplatserna inte lyckas få in nysvenskar i sin verksamhet, även om de vill?

Tillgänglighet

När jag pratade med ledare i handbollsföreningen och juggerföreningen berättade de att föreningen arbetade för att få in utlandsfödda ungdomar på olika sätt, men att rekryteringen gick segt. Det var tydligt att engagemanget var högt och visionerna många. Samtidigt har Kristinakyrkan och Röda korset haft problem att rekrytera svenska ungdomar till sina verksamheter. De flesta verksamheterna har på olika sätt försökt forma en mindre homogen grupp, dock har vissa hinder uppstått. Ett tydligt sådant är hur den kollektiva identiteten gör det svårare att komma in i gruppen för utomstående. Den kollektiva identiteten fungerar som kitt mellan medlemmarna samtidigt som den bidrar till en känsla av ”vi och dom” vilket stänger ute personer som inte kan identifiera sig med *just den* kollektiva identiteten (Melucci 1996 kap.4).

Det finns också många andra faktorer som påverkar tillgängligheten i en ideell verksamhet. En viktig del är kännedom och intresse sedan innan för en aktivitet hos målgruppen och att det finns ett brett utbud av aktiviteter. Ett annat hinder kan vara brist på resurser, till exempel i form av lokaler. Myrberg (2004) beskriver i en studie hur nysvenskar ofta är dåligt representerade i föreningslivet. Han presenterar ingen direkt anledning men konstaterar att resurser i form av tid, pengar och transportmedel har en påverkan på möjligheten att engagera sig ideellt för både svenskfödda och nysvenskar. Dessa faktorer har jag snuddat vid i mitt material, men det verkar inte vara tungt vägande faktorer. Handbollen kan exempelvis bli begränsande eftersom det är många träningar per vecka och matcher på andra orter, därmed krävs transportmedel och tid. Att många nysvenskar bor på små orter i Lindesbergs kommun och kommunikationen ibland är bristfällig försvårar för dem att ta sig till olika aktiviteter.

”Vi och dom”

Några informanter jag talat med beskriver sin egen grupp i jämförelse med ”de andra”. Från juggerns sida fanns det invändningar mot den väl etablerade handbollen och att Lindesberg så starkt förknippas med den. När jag frågar Joel om hur andra i juggerföreningen, upplever gruppen tror han att ingen känner sig direkt utanför, vilket han menar är lätt hänt i andra sportföreningar. De upplever sporten som mer rättvis än andra sporter eftersom de

ofta under matcherna ger råd till motspelarna för att alla ska kunna bli bättre. Sebastian påpekar att det aldrig skulle hända på exempelvis en fotbollsmatch. Det är tydligt att de aktivt vill skilja sig från andra sportgrupper, genom att ett flertal gånger framhålla hur de skiljer sig från de andra. Alla de tre juggerspelarna jag pratat med uttrycker vissa riktlinjer som gruppen följer. Bland annat ska spelet vara en tävling men inte med så hög prestige, alla ska vara välkomna oavsett färdigheter och det ska vara nobelt, som Sebastian uttrycker det "en Gentlemanna-sport". I juggerföreningen blir gemenskapskänslan större genom ett "vi" och ett "dom" skapande. Det finns en antydning om "att tillhöra deras gemenskap är inte lika attraktiv som vår gemenskap".

I kontrast till jugger som är en relativt liten sport, är handbollen något av ett signum för Lindesberg och föreningen är starkt förankrad i orten vilket ger dem bra självförtroende. Anton tror att många föreningar är avundsjuka på den bra sammanhållningen som finns i handbollen. Samtidigt berättar han att handboll ofta förknippas med överklass, även om avgiften inte är hög. Det finns exempelvis många tränare som klagar på att det inte finns tillräckligt många i en åldersgrupp, men det menar Anton är nonsens eftersom det inte krävs så många personer för att fylla ett lag. Han tror att det snarare handlar om att det inte finns tillräckligt många ungdomar med rätt bakgrund i en viss ålder. Därmed verkar det som om handbollsföreningen till viss del har en "vi" och "dom" dikotomi som skapar svårigheter att rekrytera personer med olika sociala bakgrunder.

På Kristinakyrkans träffar finns en gemenskap som kretsar runt religion och dess normer och värderingar. Eftersom en mall redan är utformad för gemensamma mål och mening ligger en trygghet och gemenskap nära till hands och skapar ett starkt vi som försvårar för andra än kristna att delta. Likheten mellan de ovanstående ideella verksamheterna är att de bygger en tydlig kollektiv identitet på gemensamma normer och intressen vilket kan försvåra för utomstående personer att få tillträde till gruppen.

De som är medlemmar eller ledare i handbollsföreningen och juggerföreningen hade ett särskilt sätt att berätta om sina verksamheter. Genom hur de skapar berättelsen om sin egen roll i föreningen samt hur föreningen är, bygger de vidare på den kollektiva identiteten mer eller mindre medvetet. Richard berättar om föreningen på ett sätt som liknar dess värdegrunder och vad föreningen står för utåt, det är tydligt att han under sina år som medlem är skolad in i tankesättet. Likaså berättar Joel om juggerföreningen och sin delaktighet i klubben på ett sätt som tyder på att han har anammat den kollektiva identiteten och fört den vidare. Det blir ett uttryck för ett "vi" och gemensamma mål, de berättar en gemensam berättelse som stärker sammanhållningen och gemenskapen. Riskerna är att den kollektiva tankegodset gör det svårare att förstå varför inte alla tänker som en själv och gillar samma

saker, vilket liknar diskussionen om diskursivt medvetande som Giddens för (Giddens 1996).

Intresse, utrymme och kännedom

Ett annat hinder för den ideella sektorn att få in fler nysvenskar i sina verksamheter kan vara bristande tillgång till en plats att utöva sina aktiviteter på. För att civilsamhället ska kunna agera kollektivt och arbeta med integration behövs en gemensam plats (miljö) och gemensamma intressen (mål) (Melucci 1989:21f). För juggerföreningen är det mest självklara målet att utöva en sport och ha roligt. De jag pratat med vill även skapa en plats för personer som inte känner sig inkluderade på andra arenor samt agera som integrationsplattform. Medel skapar de i stor utsträckning själva genom att alla ledare arbetar ideellt. En bra miljö är det svåraste att uppnå, de har inte tillgång till någon bra arena att spela på och behöver i dagsläget flytta från gymnasium till gymnasium. Karl menar att detta är en begränsad faktor; om det fanns en tydlig plats för jugger i Lindsberg skulle fler kunna få kännedom om sporten och det skulle bli lättare för nya personer att ansluta sig.

För LIF Lindsberg finns en plats att utöva det gemensamma intresset, handboll. Därför blir målen lättare att uppfylla för dem. Men förhoppningen om att få in fler nysvenskar i verksamheten kvarstår utan resultat. En anledning kan vara att även om det finns en balans mellan medel, miljö och mål måste en kännedom om aktiviteten finnas sedan innan. Handboll är förvisso mer känt än jugger, men inte i lika stor utsträckning utanför Sverige som till exempel fotboll. Fotbollsklubbar rekryterar många nysvenskar, eftersom det är en sport som de flesta har stött på innan de kommer hit. Således letar sig inte många automatiskt till jugger eller handboll och rekryteringen måste ske genom vänner eller familj. Det bekräftas av Joel som själv började spela jugger eftersom hans bror och vänner gjorde det. Karl från handbollsforeningen berättar att de som börjar spela ofta har någon familjemedlem eller vänner som spelar/spelat. Även i Kristinakyrkan återkommer detta. Sanda-Moe blev delaktig där eftersom hennes familj och omgivning är kristna. Rekryteringsnätverket spelar en viktig roll för att engagera individer. Att vara medlem i redan existerande nätverk underlättar för individen att satsa på den kollektiva handlingen och agera tillsammans (Melucci 1989 kap.1). Om man då antar att rekryteringen mestadels sker genom redan befintliga nätverk är risken stor att det blir en grupp som redan innan har knypunkter, vilket gör det svårare för personer som är helt utomstående att bli delaktiga.

En aktivitet för alla

Fotboll och andra kända sporter ses ofta som den räddande ängeln när det kommer till integration av unga nysvenskar (Fundberg 2004). Men hur blir det för dem som inte tycker om att spela fotboll? Lika viktigt som det är för svenskfödda ungdomar som inte vill spela de stora sporterna är det för nysvenskar, att kunna välja något annat.

När jag kom till juggerträningen helt utan att veta vad det handlade om blev jag överraskad. Från tidigare samtal med Karl hade jag fått en bild av att det handlade om datorspel. I en vanlig gympasal höll några personer på att plocka fram alla möjliga speciella attiraljer. Jag fick en ingående förklaring av hur spelet går till och fick sedan prova. Ganska fort förstod jag att det påminde om ett datorspel, men i verkligheten. Det blev tydligt att många av dem som samlats där ikväll inte hade känt sig välkomna inom andra delar av sportvärlden. Detta fick jag bekräftat av både ledare och deltagare. Sebastian menade att det var en möjlighet för många som i vanliga fall mest sitter framför datorn att få röra på sig, men på avslappnade villkor utan för mycket prestige.

”Jugger känns som en mer ledig uppfattning av sport. Man är fortfarande där för att träna och tävla mot varandra, men man gör det för att det är roligt istället för att göra det för att vinna..”. (Joel, spelare i JK bergslagstrollen)

Kristinakyrkan, Afrika kulturcentrum och Röda korset ordnar också alternativa aktiviteter där ungdomar kan mötas. Eftersom mötet genom ett gemensamt intresse är grunden till kollektivt handlande blir det också väsentligt för civilsamhällets integrationsarbete att kunna erbjuda en stor variation av forum så att så många nysvenskar som möjligt kan ansluta sig.

5 Mötesplatsens roll

Tillit i den ideella sektorn

När man väl är delaktig i en förening, hur upplevs tilliten inom föreningen och på vilket sätt byggs den upp? Många menar att socialt kapital skapas inom ideella verksamheter eftersom kontakt mellan människor ökar tillit, att exempelvis intressen kan skära som linjer mellan grupperna istället för att isolera dem (UR-skola 2015). Mina informanter har alla uttryckt en utpräglad tillit till personerna inom föreningen eller nätverket. Att tillit byggs upp inom en grupp där människor möts och där vissa normer och värderingar råder är inte helt överraskande. Rothstein (2003) frågar sig dock om det är människor som redan har hög tillit som söker sig till sociala nätverk och att det därför ofta finns tillit inom gruppen.

Putnam (2000) utgår till stor del från att den tillit som skapas inom föreningar påverkar hur samhället fungerar politiskt, medan Rothstein (2003) argumenterar för att en bra politik skapar förutsättningar för tillit mellan människor. Trägårdh et al. (2013) väljer att ta en mellanväg där sociala nätverk fyller en viktig roll i socialiseringen och tillitskapandet men de måste tas på allvar och ses som institutioner. De fungerar som viktiga mellanhänder mellan stat och medborgare. Författarna hävdar att frivilliga organisationer inte framförallt fyller en funktion av socialisering och ansikte mot ansikte möten, utan som institutioner där värderingar förmedlas och sårbarhet och osäkerhet minskas hos deltagarna. Enligt Zetterberg (2004) är civilsamhällets roll till stor del att agera demokratiskola. För det första genom att lära ut demokratiska processer och göra det lättare för folk att fatta kollektiva beslut. För det andra kan personer lära sig att samarbeta och motverka konflikter genom en ökad förståelse för varierande åsikter. Medlemmar blir därmed bättre på att se saker i ett större perspektiv, har lättare att samverka och har större tillit. För integration av nysvenskar är dessa funktioner väsent-

liga (Ibid.). Enligt Putnam begränsas inte tilliten till gruppen utan ”spiller över” och blir tillit till människor i lokalsamhället och samhället i stort (Borevi 2004).

Oavsett i vilken enda man börjar är det tydligt hur viktigt det är att det finns tillit mellan människor.

Mötesplats för gemenskap och trygghet

Tillit finns inom verksamheterna, men frågan är vilken betydelse det har för deltagarna? För vissa handlar det om att skapa ett nytt nätverk, för andra handlar det om att kunna upprätthålla redan befintliga kontakter, men för de flesta handlar det om att ha en trygg plats att gå till och ha kul tillsammans.

När jag kom in på Röda korsets nyöppnade butik och lokal, sveptes jag in i ett glatt gäng av äldre kvinnor. De välkomnade mig med öppna armar. Lite senare kom de unga tjejerna och de blev lika hjärtligt välkomnade. Min känsla av att de upplevde miljön som trygg bekräftades vid många tillfällen av dem själva men också av volontärerna. Besökarna satte sig för att sticka och började prata med varandra och damerna. Ann-Marie berättar att hon alltid hälsar på tjejerna när hon ser dem på stan och har fått nära vänner i några av dem. Den återkommande kontakten tror hon skapar en trygghet och minskar osäkerheten som kan uppstå i okända sammanhang. Flera kommer och hälsar på efter att de fyllt 20 och slutat gå till träffarna. Det har funnits motsättningar i gruppen mellan olika etniciteter men hon tycker att det blivit bättre den senaste tiden eftersom de aktivt försökt motarbeta sådant. Volontärerna har organiserat lekar där alla varit med för att de ska lära känna varandra. Här är det tydligt att det genom kontinuerliga träffar skapas en tillit inom gruppen som inte självklart hade funnits utan mötesplatsen. Det sker både ett möte över åldrar och etnicitet. De socialiseras in i nätverket och lär sig därmed övervinna de hinder som kan skapas i sociala sammanhang (Putnam 2000:48ff). Genom struktur och närvaro av vuxna volontärer som ger riktlinjer blir det en plats av tillit som i sin tur bygger upp ett socialt kapital för ungdomarna som ofta inte har så stort nätverk i Sverige. Det är också ett exempel på hur den särskilda tilliten överförs till lokalsamhället och deltagarna får förändrade uppfattningar om varandra.

På juggerträningen var det en öppen stämning när jag var där, det fanns en förståelse mellan deltagarna. De flesta hade kontakt med varandra också utanför Jugger, genom spel, live eller musik. Joel som har ett ben i både jugger och en spelförening säger:

”Jag har helt enkelt bättre kontakt med dom som är i föreningen, vi klickar bättre. Vi känns som om vi är mycket tightare än det fotbollslag jag var med i innan. Och det påverkar ju själva spelet och laget, det är bättre samarbete och mycket roligare på träningarna.” (Joel, spelare i JK bergslagstrollen)

Joel anser det vara en viktig plats för möten mellan vänner där han känner att han kan vara sig själv och ha kul. Även Sebastian och Karl pointerar vilken potential jugger har för att skapa en fysisk mötesplats för många som annars inte lämnat den virtuella mötesplatsen med spel.

Richard som spelar handboll bekräftar den starka tilliten och berättar om varför det är så bra gemenskap i handbollslaget.

”Det är för att alla är välkomna...sen för att man alltid har kul med sitt lag. Jag kan säga att i mitt lag, vi har så otroligt kul tillsammans. Sen finns det såklart stunder som man är deppig...men det bästa med klubben är att alla är välkomna och att det är ok att göra misstag, man får nya chanser igen.” (Richard, spelare i LIF Lindesberg)

Han förklarar hur viktigt det är att ha personer som man kan prata med, både ledare och medspelare när det inte går att vända sig till någon annan. Att alla trivs oavsett var de kommer ifrån, betyder mycket. Själv har han alltid känt sig väl bemött i föreningen. För både Anton och Richard betyder handbollsföreningen en trygg plats, det är tydligt. För dem ligger fokus på att tillit skapas i mellanmännsliga möten inom föreningen. Att man kan finna stöd i varandra, umgås med vänner och ibland träffa nya. Frågan är om dessa mötesplatser bidrar till integration eller om de fungerar som platser att träffa redan värvade vänner och fortsätta stärka banden till dem? (jfr Rothstein 2003). Som jag presenterat innan har både LIF Lindesberg och JK Bergslagstrollen haft svårt att få in nysvenskar vilket tyder på att gruppen är homogen ur ett etniskt perspektiv. Därför finns mindre potential för tillitsskapande mellan etniska grupper och integrationsaspekten av föreningarna blir mindre avgörande. Om de lyckas rekrytera fler nysvenskar i sina föreningar kan de dock agera som plattformar för integration.

I Kristinakyrkan finns gemenskap och trygghet. Sanda-Moe håller i gudstjänsten som jag deltar i. Efter frågar jag hur det kändes, om hon var nervös. Hon svarade att hon är bekant med alla och känner sig trygg så det var ingen fara. Även på kyrkans fredagsträff kunde jag urskilja en avslappnad och trygg stämning mellan ungdomarna. Sanda-Moe beskriver att hon känner sig säker i kristna sammanhang och med människorna som hon träffar därigenom. När jag frågade henne vad som är viktigt i en förening eller församling svarade hon:

”Ja att det ska vara roligt, så att man vill fortsätta och vara med och sådär! Och att det ska vara en plats som man känner sig trygg. För annars är det ju svårt. Och sen att man lär sig något kanske, inte bara att man går dit och slösar tid, man ska känna att det är värt att gå dit och utvecklas som människa.” (Sanda-Moe, ungdom i Kistinakyrkans församling)

I sin bok ”Den ensamma bowlaren” (2000) har Putnam visat på hur viktig den kristna kyrkan är för det sociala kapitalet i USA. Det finns flera dimensioner som kan koppla religion till tillit. Teologiska påbud har en historia i att uppmuntra osjälviskhet och består av relativt horisontella nätverk. I många kristna länder har kristendomens sociala och kulturella traditioner bidragit till att bygga tillit men det går dock att ifrågasätta i den svenska kontexten där religionen inte har lika stor betydelse längre (Trägårdh et al. 2013:78ff).

Mötesplats för lärande

Alla de undersökta mötesplatserna vill på olika sätt lära ut värderingar, normer, regler, kultur etc. för att på så sätt integrera nysvenska ungdomar in i svenska samhället. Utlärandet finns mer eller mindre tydligt i verksamheternas syfte. Några informanter beskriver direkt hur viktigt det är i på deras mötesplatser medan andra antyder det underförstått.

Både tjejkaféet och Afrika kulturcentrum har lärande som en av mötesplatsens grundpelare. För Fahdi är en av de viktigaste sakerna i Afrika kulturcentrum att ge råd och information om hur det svenska samhället fungerar för att på så sätt skapa trygghet i landet. ”Vi försöker bygga broar och få folk att förstå hur allt funkar och inte bli missförstådda hela tiden” (Fahdi, grundare av Afrika kulturcentrum). Precis som de flesta föreningar fungerar även etniska föreningar ofta som demokratiskolor där man lär sig lösa problem på ett kollektivt plan (Zetterberg 2004). På tjejkaféet handlar det inte bara om att de ska kunna träffas utan också bli inskolade i svenska seder och bruk av de äldre volontärerna berättar Ann-Marie. Tjejerna uttryckte själva att det är inspirerande att få träffa äldre och kunna lära sig av dem. Enligt Engdahl och Larsson (2011:196f) är även kyrkan ett tydligt exempel på en institution i den ideella sektorn, där utlärande av värderingar är en grundläggande funktion för möten.

Avsikten att lära ut saker är för jiggerföreningen och handbollsföreningen inte helt medvetet men finns med underförstått i verksamheterna.

Att det inte finns någon indelning mellan kön och ålder i jigger utan att alla är med och spelar i blandade lag, tror ledarna påverkar de som deltar. Karl berättar hur många som blir förvånade när de förstår detta, att vi är så

vana vid att bli indelade efter kön och ålder. Han upplever därför att sporten har en stor potential för integration av nysvenskar genom att visa att det inte är någon skillnad på tjejer och killar i Sverige. ”Här förstärker vi inte skillnaderna utan säger, hon får slå på dig, till killarna” (Karl, tränare i juggerföreningen). Karl ser att föreningen har en roll i att lära ut svenska normer, exempelvis hur de olika könen umgås. Det blir en socialiseringsprocess som gör att möjliga missförstånd och friktioner blir färre eftersom alla skolas under samma tak (jfr Trägårdh et al. 2013). Liknande slutsats kan man dra om LIF Lindesberg. Handbollen är som sagt en igenkänningsfaktor i Lindesberg och föreningen har många medlemmar. En bit in i intervjun med Anton berättar han en incident som skett någon månad tidigare.

”Det var en asylsökande kille som spelade i ett lag och så hade han kommit i konflikt med tränarna, han har en liten brokigt bakgrund...röker lite, är 14 år och umgås med fel personer. Det skulle kunna gå väldigt illa för den här killen om han inte hade handbollen..för vi tar ju faktiskt hand om honom och eftersom det är så många handbollsfolk som vet vem den här killen är så kan han inte göra vad som helst för att Lindesberg är så litet. Han höll på att bli utvisad, men då ställde vi upp och startade en kampanj. Vi stod på torget och demonstrerade mot dom som hade bestämt att de skulle utvisas, han och hans bror. Det är inte så många som kunnat prata med honom, men han blir mjuk när vi pratar med honom för han vet att han sätter handbollen på spel... så jag hoppas vi kan hjälpa honom att bli en bättre person. Sen dess har det funkat bra! Han har ändrat sig”. (Anton, ansvarig för ungdomsfrågor i handbollsföreningen LIF Lindesberg)

Berättelsen om den asylsökande pojken visar på hur föreningen fungerar som en lärandeplattform, där värderingar och beteende kan påverkas genom påtryckningar från gruppen. Det bygger på en gemensam övertygelse, baserad på en bestämd verklighetsuppfattning, som möjliggör tillit (Trägårdh et al. 2013 kap.3). Denna är inte alltid lätt att uppnå och det krävs sociala sanktioner för de som inte följer gemensamt uppsatta normer och värderingar (Rothstein 2003:88f).

Dessa föreningar och initiativ blir en ingång för ungdomarna i samhället, där lär de sig att agera kollektivt.

Tillit för integration, men hur?

I alla undersökta mötesplatser finns det tillit mellan medlemmarna, men frågan är om det enbart skapas särskild tillit till personerna i organisationen eller om det sprider sig utanför mötesplatsen? Här riktar sig diskussionen mot sammanbindande och överbyggande socialt kapital. Sammanbindande socialt kapital är viktigt för att gruppen ska ha en trygghet och uppleva gemenskap. Men för att en grupp inte ska bli totalt isolerad krävs det en kontakt med omvärlden, att medlemmarna inte enbart känner tillit till andra i gruppen utan även till personer utanför. Att vara öppna, bra på att mobilisera och ha ett starkt kollektiv kännetecknar en grupp som är starkt sammanbundna och samtidigt är bra på att överbygga (jfr Blenberger 2009). I mina intervjuer framgår det att de flesta grupperna är öppna mot andra grupper och samarbetar, men har samtidigt en form av kollektiv identitet. Hur kollektivet bildas och runt vad skiljer sig åt mellan mötesplatserna samt hur det påverkar deras integrationsarbete. Det finns en spänning mellan å ena sidan trygghet inom en grupp, å andra sidan bredare gemenskap och interaktion med andra grupper.

Trygghet inom en grupp

Hur kan en grupp med ett starkt sammanbindande socialt kapital samtidigt agera överbyggande? Vad gör en trygg grupp för integration?

Det är fredagskväll och dags för Kristinakyrkans ungdomsaktivitet, *underground*. Jag blev visad ned i en lokal under kyrkan där ett flertal ungdomar och ledare samlats för att gjuta i betong och göra armband tillsammans. Alla var karener och mellan 14-22 år, förutom fyra ledare som var äldre. Det var lätt att komma in i gemenskapen. Då och då brukar några av de Afghanska killarna komma också, men de har en lång resa och svårt med bussar eftersom de bor på asylboenden på andra orter i kommunen berättade prästen Robert. När vi sedan gick upp i församlingslokalen för att sjunga sånger, be och tända ljus blev det mer tydligt att ungdomarna samlats genom en gemensam tro. Tillit och gemenskap byggs ofta upp inom församlingen och medlemmarna har ett stort socialt nätverk, vilket jag fick bekräftat när jag medverkade på *underground* och intervjuade Sanda-Moe. Eftersom religionen har tydliga normer och regler att följa, byggs en trygghet upp i gruppen om dessa följs (Putnam 2000 kap.4). Det kan därmed vara svårare att skapa ett överbyggande socialt kapital där församlingen har band till personer som

inte är troende. Putnam (2000:68f) har redogjort för hur olika religioner är mer eller mindre öppna för att vidga sina samarbeten med sekulära nätverk. Protestantiska kyrkan, enligt hans studier, är den som har mest kontakt med sekulära volontärer och organisationer. Kristinakyrkan riktar sig utåt för att samarbeta med andra grupper i samhället och är därmed inte isolerade. Och även om undergroundträffarna kretsade runt religion och på så sätt inte lockade dit ungdomar som inte är troende, skapades band mellan olika etniciteter i gruppen, om än i liten utsträckning. Församlingen blir en stabil institutionaliserad verksamhet som bidrar till att den särskilda tilliten inom gruppen även kan sprida sig till lokalsamhället i stort (Reinhold-Bråkenhielm 2009).

På Röda korsets tjejkafé är vikten av att dela in gruppen efter ålder och kön för att skapa en trygg plats tydlig. På tisdagar är det bara till för unga tjejer vilket möjliggör att de kan slappna av mer menar Ann-Marie. Varför just unga tjejer erbjöds denna möjlighet var för att de ansågs extra behövande "Vi fastnade för att bjuda in tjejerna, killarna har ofta idrott och tjejerna fick ofta gå hem och hjälpa till där" säger Ann-Marie. Ungdomarna erbjuds en plats att träffas där de kan bygga upp ett sammanbindande kapital som gör dem starka och skapar gemenskap. För många av dessa tjejer är trygghet nödvändig, för att de är i en så utsatt situation där de inte kan språket bra och i stor utsträckning inte är en del av samhället (jfr Forssell & Ingemarson 2008). Dessutom är det inte lika självklart med umgänge mellan könen i många av länderna som tjejerna kommer ifrån, vilket kan innebära att de skulle uppleva en blandad mötesplats mindre trygg (ibid.).

Antingen kan ett kollektiv byggas genom gemensam tro eller gemensamt kön, båda möjliggör en sammanbindande gemenskap och trygghet. Samtidigt sker det överbryggande möten inom gruppen. Med avstamp i den kollektiva tryggheten kan möten utanför gruppen bli enklare och bidra till integration i andra delar av samhället. Likaså sker i etniska grupper.

Efter ett vänligt välkommande hemma hos Fahdi, en av grundarna till Afrika kulturcentrum, blir jag visad att sitta i deras vardagsrum och det bjuds på te och rulltårter. Barnen blir tillsagda att leka i ett annat rum medan vi sätter oss för att prata. Fahdi har mycket energi och verkar tycka det är roligt att berätta om sitt engagemang, särskilt det för somaliska kvinnor för hon upplever att de har mindre möjligheter att göra saker utanför hemmet. Föreningslivet är något hon är bekant med, hennes erfarenhet är att det svenska samhället är organiserat runt föreningslivet. Det har därför varit nödvändigt tycker hon att starta en förening för att kunna träffas. Hon ser föreningens arbete som viktigt för integration genom skapandet av trygghet inom den etniska gruppen och att lära ut svenska kulturen och hur man ska bete sig i olika sammanhang i det svenska samhället. Hon uttrycker själv hur mycket missförstånd som uppstår dagligen, även om hon har varit här länge. Afrika kulturcentrum blir då en mötesplats för en grupp med fokus på sammanbin-

dande socialt kapital och inte att direkt som förening interagera med andra delar av samhället. Samtidigt har etniska föreningar en positiv funktion i för integration eftersom de kan vara en grund att bygga tillit och gemenskap på och stärka möjligheterna för överbryggande interaktioner i stort för medlemmarna (Westin 2004). På ett politiskt plan påverkar all sorts organisering möjligheten att mobilisera sig och göra sin röst hörd (Borevi 2004).

Enligt en studie av Forssell och Ingemarson (2008) förväntas unga integreras genom att både anpassa sig till majoriteten men samtidigt förhålla sig till sitt ursprung och dess normer. Särskilt för unga tjejer är detta utpräglat, de förväntas hantera flera kulturer utan att stöta någon.

Avslutningsvis kan man konstatera att dessa trygga grupper där mycket tillit skapas bidrar till en mer övergripande tillit i lokalsamhället, även om det inte framkommer direkt i min empiri finns det sådana återkommande tendenser.

Bred gemenskap och överbryggande interaktion

Om en grupp istället satsar på att agera så överbryggande som möjligt, vad gör det med tilliten och det sammanbindande sociala kapitalet? Hur påverkar det integrationsarbetet?

JK Bergslagstrollen och LIF Lindesberg har båda starka gemenskaper inom lagen. Det sammanbindande sociala kapitalet skapas även i dessa grupper, men runt andra saker. Gruppens identitet kan delvis byggas upp runt den gemensamma berättelsen om gruppen. Att de är öppna, välkomnande och inte vill göra indelningar beroende på kön, etnicitet eller ålder.

Anton från LIF Lindesberg uttrycker flera gånger att de inte vill skapa ett speciellt lag för bara nysvenskar utan istället få in dem i den dagliga verksamheten. Han tror att det skulle vara enklare att starta ett "invandrarslag" men att det senare blir svårt att få in dem i de stora gemensamma lagen. Problemet är att man redan då har sagt, här är ni och här är vi anser han. Anton menar att handbollen behöver hitta förebilder med utländsk bakgrund för att få nysvenskar att känna sig motiverade att börja "alla vill ju vara som Zlatan, vi måste hitta *vår* Zlatan som alla vill vara som". Förebilder som en ungdom kan identifiera sig med på olika sätt, och som agerar utanför den starka tilliten inom gruppen är viktigt för att skapa en överbryggande tillit. Mahmoud (2014) skriver i sin studie om unga, hur viktigt det är att ha personer som kan inspirera, vara förebilder och överbrygga sprickor som finns mellan grupper.

De som utövar judo anser att en av fördelarna med sporten är att ingen indelning i kön och ålder krävs. Det öppnar upp för att skapa en tillåtande miljö där alla lättare kan känna sig välkomna menar Karl. Hela grunden för judo står på att alla kan ha fördelar i användandet av olika tekniker obero-

ende på längd, styrka och kondition. Att det från början är en aktivitet för alla menar han är positivt för integration, både i utbildningssyfte och för att inte förstärka gränserna mellan åldersgrupper och könen. Detta beskriver han efter ett anordnat speltillfälle på ett asylboende.

”Och vi sa, det är klart alla får vara med och spela. En del funderade några varv extra...men till slut så kunde man se tjejer i 13-15 års ålder med slöja springa runt och spela jigger. Och de slog på killarna i samma ålder. (Karl, tränare i jiggerföreningen)

Joel tror att faktumet att ingen direkt kroppskontakt finns i spelet kan underlätta för unga nysvenskar att få tillåtelse att utöva sporten av sina föräldrar. En uppstyrd aktivitet som jigger har potential att agera som en plats där människor kan interagera med varandra oavsett ålder, kön och etnicitet. Dock är det viktigt att vara medveten om hur olika dessa blandade grupper kan upplevas, ibland krävs kanske en indelning för att vissa ska kunna vara med på aktiviteter.

Även handboll kan fungera som en bra integrationsplattform för olika etniska grupper och skapa ett forum för tillitsskapande. Att lagen är indelade i ålder och kön påverkar kollektivskapandet. Det kan vara där man hittar kollektivet. Men det påverkar även tillgängligheten, eftersom handboll då blir en sport som man måste börja spela som mycket ung för att kunna platsa in på rätt nivå i rätt ålder.

6 Slutord

Synen på hur integration ska ske har ändrats flera gånger de senaste 50 åren. Från assimilering till bevarandet av kulturer till civilsamhällets övertagande. Idag tar civilsamhället en stor del av integrationsarbetet och möjliggör för nysvenskar att både bejaka sitt ursprung och bli en del av svenska samhället. Genom att skapa flera olika mötesplatser med varierande mål och mening bidrar civilsamhället till att människor lättare kan träffas och bilda gemenskaper. Därmed byggs en bred bas för integration och utbyte mellan människor.

I Lindesberg bekräftas att civilsamhällets roller, gemenskap och demokratiskola som i min undersökning benämns som trygghet och lärande, bidrar till integration. De olika verksamheterna i min studie uppfyller båda funktionerna. Men jag har också upptäckt att det inte är helt självklart att civilsamhället lyckas med integration. En betydande faktor är platsen där möten sker. Om vi vill ha integration i små bygdar behövs också platsen som möjliggör kontinuerliga träffar och aktiviteter. De organiserade mötesplatserna är därför bättre i detta syfte än de spontana. På den specifika platsen tillsammans med personer som har samma mål och mening skapas kollektivet. Där frodas tillit och trygghet som är väsentligt för att ett lokalsamhälle ska kunna fungera och för att nysvenskar ska kunna bli delaktiga i samhället.

En annan faktor är hur gruppen bygger upp sin gemensamma identitet och hur öppen den är för nya medlemmar. Det kan finnas en vilja att få in nya personer, men eftersom kollektivet är så starkt kan det vara svårt att acceptera olikheter. Därmed kan ett starkt kollektiv ha betydelse för integration genom skapandet av tillit, men samtidigt försvåra för möten.

Det finns en tydlig spänning mellan att antingen bygga ett kollektiv som är starkt, där trygghet och gemenskap kan uppnås eller att bygga broar och skapa en mer övergripande gemenskap. Att först lyckas hitta en social trygghet i en grupp möjliggör sedan att öppna upp sig för kontakt med andra.

Samtidigt som den sammanflätade gruppen med en stark kollektiv identitet försvarar för utomstående att ansluta sig.

I min empiri har jag hittat intressanta spår som jag tyvärr varit tvungen att välja bort för att avgränsa min studie. Två av dessa var etnisk tillhörighet och virtuella mötesplatser.

Tonya och Alek som inte är delaktiga i någon ideell verksamhet beskriver den etniska tillhörigheten som viktig när man kommer till ett land. Tonya berättar att det var svårt i början när hon kom till Lindesberg eftersom det inte fanns några ungdomar från hennes land. Att tala samma språk kan vara lika viktigt för att känna trygghet i en grupp. Alek beskriver det som ”amen tjena...var har du varit hela mitt liv?” när man träffar någon som talar samma språk. Det skulle vara intressant att undersöka hur etnisk tillhörighet upplevs och hur det påverkar ett lokalsamhälle.

Alla de ungdomar jag intervjuade nämnde på något sätt vad virtuella mötesplatser betydde för dem. De flesta hade många vänner och olika *community* över internet och beskrev dem som mycket viktiga. Därmed blir den lokala kontexten mindre rådande och civilsamhällets roll förändras. Det är en intressant utgångspunkt undersöka vad denna förändring innebär för plats-tillhörighet, uppbyggandet av gemenskaper lokalt och hur det på sikt påverkar landsbygdens särskildhet.

Referenser

- Berggren, H. & Trägårdh, L. (2006). *Är svensken människa?: gemenskap och oberoende i det moderna Sverige*. Stockholm: Norstedts förlag
- Blennerger, E. (2009). Att tolka tillit: begrepp och grundfrågor. I: Trägårdh, L (red.) *Tillit i det moderna Sverige: den dumme svensken och andra mysterier*. Stockholm: SNS förlag
- Borevi, K. (2004). Den svenska diskursen om staten, integration och föreningsliv. I: *Föreningsliv, makt och integration*. Rapport från integrationspolitiska maktutredningen. (SOU 2004:49). Uppsala: Statens offentliga utredningar
- Borevi, K. (2014). *Multiculturalism and welfare state integration: Swedish model path dependency*. *Identities*, 21:6, 708-723, DOI:10.1080/1070289X.2013.868351
- Engdahl, O. & Larsson, B. (2011). *Sociologiska perspektiv: Grundläggande begrepp och teorier*. Lund: Studentlitteratur AB
- Forssell, E. & Ingemarson, M. (2008). *Integrationsarbete i civilsamhället: unga och äldre i blickfånget*. Stockholm: Socialstyrelsen
http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/8680/2008-123-10_200812310.pdf
- Fundberg, J. (2004). *Vi vs Dom: Idrottens förmåga och problem med integration*. Etnologiska institutionen. Stockholm: Stockholm universitet
<http://idrottsforum.org/articles/fundberg/fundberg041026.html>
- Fägerborg, E. (2011). Intervjuer. I: Kaijser, L. & Öhlander, M. (red.). *Etnologiskt fältarbete*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur AB
- Giddens, A. (1996). *Modernitetens följder*. Lund: Studentlitteratur AB
- Harding, T. (2012). *Framtidens civilsamhälle*. Underlagsrapport till Framtidskommissionen: 3. Stockholm: Regeringskansliet.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3 uppl., Lund: Studentlitteratur AB

- Lindesbergs kommun (2016a). *Befolkning Lindesbergs tätort*.
<http://www.lindesberg.se/10/kommun--politik/kvalitet-och-utveckling/statistik/befolkning-lindesbergs-tatort.html> [2016-04-22]
- Lindesbergs kommun (2016b). *Barn och utbildning*. <http://www.lindesberg.se/10/barn--utbildning/gymnasieskola.html> [2016-04-22]
- Mahmoud, A. (2014). "Att växa upp på Rosengård är ganska nice!" - *Socialt kapital: ett annat perspektiv att betrakta unga vuxna i Rosengård*. Masteruppsats i socialt arbete. Lund: Socialhögskolan i Lund. <http://www.lu.se/lup/publication/4254099>
- Melucci, A. (1989). *Nomads of the Present: Social movements and individual needs in contemporary society*. Göteborg: Daidalos
- Melucci, A. (1996). *Challenging Codes*. Cambridge: Cambridge University Press
- Myrberg, G. (2004). Föreningsliv och politiskt deltagande. I: *Föreningsliv, makt och integration*. Rapport från integrationspolitiska maktutredningen. (SOU 2004:49). Uppsala: Statens offentliga utredningar
- Pripp, O. (2011). Reflektion och etik. I: Kaijser, L & Magnus Öhlander (red.). *Emologiskt fältarbete*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur AB
- Putnam, R. D. (1996). *Den fungerande demokratin: Medborgarandans rötter i Italien*. Stockholm: SNS Förlag
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: the Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Reinhold Bråkenhielm, C. (2009). Sång utan ord? Om tillit, tro och religion. I: Trägårdh, L (red.) *Tillit i det moderna Sverige: den dumme svensken och andra mysterier*. Stockholm: SNS förlag
- RiR (2014:3). Etablering och integration. *Staten och det civila samhället i integrationsarbete*. Stockholm: Riksrevisionen
- Rothstein, B. (2003). *Sociala fällor och tillitens problem*. Stockholm: SNS Förlag.
- SVT (2015). *Flyktingar i kommunen*.
http://www.svt.se/svts/article4194387.svt/BINARY/Web_mottagna_per_kommun.pdf
 [2016-05-31]
- Teorell, J. & Svensson T. (2007). *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber AB
- Trägårdh, L. et al. (2013). *Den svala svenska tilliten: förutsättningar och utmaningar*. Stockholm: SNS Förlag
- UR-skola (2015). *Förutsättningar för tillit* (Avsnitt 5) [Video]. UR samtiden: Tillit från cell till samhälle. <http://urskola.se/Produkter/192505-UR-Samtiden-Tillit-fran-cell-till-samhalle-Forutsattningar-for-tillit> [2016-03-15]
- Westin, C. (2004). *Kategorisering och integration-om föreställda identiteter i politik, forskning, media och vardag*. Rapport från integrationspolitiska maktutredningen. (SOU 2004:48). Stockholm: Statens offentliga utredningar.

Wijkström, F. & af Malmborg, M. (2005). Mening och mångfald- ledning och organisering av idéburen verksamhet. I: Amnå, E. (red.) *Civilsamhället: några forskningsfrågor*. Södertälje: Riksbankens jubileumsfond i samarbete med Gidlunds förlag.

Zetterberg, P. (2004). Vägen in? Om etniska föreningar som ”skolor i demokrati”. I: *Föreningsliv, makt och integration*. Rapport från integrationspolitiska maktutredningen. (SOU 2004:49). Uppsala: Statens offentliga utredningar

Öhlander, M. (2011). Deltagande observationer. Kaijser, L & Magnus Öhlander (red.). *Etnologiskt fältarbete*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur AB